

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Факультет філології, психології та іноземних мов
Кафедра загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Когнітивна лінгвістика й лінгвоконцептологія (включаючи модуль «Discourse and Concept: Regularity and Correlation»)»

Кількість кредитів ЄКТС	4
Період викладання	2 рік навчання, семестр 3
Рівень вищої освіти	третій
Спеціальність	035 Філологія
Освітня програма	Освітньо-наукова програма – «Філологія»
Викладач	Гарбера І.В., к.філол.н.
Профайл викладача курсу	http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=86#search
Доступ до матеріалів курсу	https://bit.ly/3mrHocR
Контактна інформація	i.garbera@donnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

ОК «Когнітивна лінгвістика й лінгвоконцептологія (включаючи модуль «Discourse and Concept: Regularity and Correlation»)» входить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки, формує компетентності та результати навчання, які відповідають змісту та фокусу освітньої програми з орієнтацією на НРК.

Концепт як одиниця когнітивної лінгвістики й лінгвоконцептології. Теоретико-прикладні засади когнітивної лінгвістики. Теоретико-прикладні засади лінгвоконцептології. Векторна інтерпретація терміна «концепт». Структура концепту.

Мовна картина світу в сучасній лінгвопарадигмі. Мовна концептуалізація та категоризація знань. Концептуальна та ціннісна картини світу. Концептуальний аналіз.

Discourse and Concept: Regularity and Correlation. Types of Relationships between Discourse and Concept. Classification Parameters of a Concept in Discourse.

Мета вивчення навчальної дисципліни: знати основні поняття й інструменти когнітивної лінгвістики й лінгвоконцептології, оцінювати досвід використання концептуального аналізу у вітчизняній і закордонній лінгвістиці.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК02. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

СК03. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних і новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК04. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філології та суміжних галузей.

СК 8. Здатність вільно оперувати філологічним поняттєво-термінологічним апаратом українською та іноземною (англійською) мовами для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН 2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН 11. Організовувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності

ПРН 13. Використовувати іноземну мову (англійську) для організації ефективної міжкультурної комунікації та демонструвати навички користування іноземною (англійською) мовою не нижче рівня B2 за шкалою Ради Європи.

ПРН 14. Знати норми іноземної (англійської) мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 15. Уміти критично і системно оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

ПРН 16. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, виявляти гнучкість у прийнятті рішень.

ПРН 17. Вільно оперувати лінгвістичною й літературознавчою термінологією (українською та англійською мовами).

ПРН 18. Уміти визначати тип лінгвістичного програмного забезпечення відповідно до

завдань наукового дослідження.

ПРН 19. Уміти створювати, наповнювати та аналізувати лінгвістичні бази даних, корпуси текстів та інші лінгвокомп'ютерні продукти.

Організація та оцінювання навчання

Тиждень/ дата / години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання, години	Термін викона ння (дата і час)	Мах кількість балів
ЗМ 1. Концепт як одиниця когнітивної лінгвістики й лінгвоконцептології					мах 25 балів
1 тиждень 2 год. / 2 год.	Теоретико-прикладні засади когнітивної лінгвістики	Лекція / пр. з.	Тренувальні вправи. Завдання 1, 2, до теми 1 [3]	1 тижд.	5
2 тиждень 2 год. / 2 год.	Теоретико-прикладні засади лінгвоконцептології	Лекція / пр. з.	Тренувальні вправи. Завдання 1, 2 до теми 2 [3]	2 тижд.	5
3 тиждень 2 год. / 2 год.	Векторна інтерпретація терміна «концепт»	Лекція / пр. з.	Укладання глосарію. Тренувальні вправи. Завдання 1 до теми 3 [3]	3 тижд.	5
4 тиждень 2 год.		Лекція	Тренувальні вправи. Завдання 2 до теми 3 [3]	4 тижд.	5
5 тиждень 2 год. / 1 год	Структура концепту	Лекція / пр. з.	Тренувальні вправи. Завдання 1 до теми 4 [3]	5 тижд.	5
ЗМ 2. Мовна картина світу в сучасній лінгвопарадигмі					мах 25 балів
6 тиждень 2 год. / 2 год.	Мовна концептуалізація та категоризація знань	Лекція / пр. з.	Тренувальні вправи. Завдання 2 до теми 5 [3]	6 тижд.	2,5
7 тиждень 3 год. / 2 год.	Концептуальна та ціннісна картини світу	Лекція / пр. з.	Презентація. Тренувальні вправи. Завдання 1 до теми 6 [3]	7 тижд.	5 2,5
8 тиждень 2 год. / 2 год.	Концептуальний аналіз	Лекція / пр. з.	Проект	8 тижд.	15

3М 3. Discourse and Concept: Ragularity and Correlation					max 10 балів
9 тиждень 2 год.	Types of Relationships between Discourse and Concept	Лекція	Тренувальні вправи. The task 1, 2, 3 for Theme 8 [3]	9 тижд.	5
10 тиждень 2 год. / 1 год.	Classification Parameters of a Concept in Discourse	Лекція / пр. з.	Укладання глосарію. Тренувальні вправи. The task 1 for Theme 9 [3]	10 тижд.	5

Система оцінювання знань

Поточний контроль (max 60 балів)							Підсумковий контроль (max 40 балів)	Загальна кількість балів	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				
Організаційно-навчальна робота здобувача вищої освіти в аудиторії	Індивідуальна робота здобувача вищої освіти	Самостійна робота	Організаційно-навчальна робота	Індивідуальна робота здобувача вищої освіти	Самостійна робота	Організаційно-навчальна робота здобувача вищої освіти	Самостійна робота	Індивідуальне творче завдання або іспит	
10	10	5	5	10	10	5	5	40	100

Критерії оцінювання

Оцінювання презентації «Концептуальна та ціннісна картини світу»:

Критерії оцінювання презентації	3-5 балів	6-9 балів	10 балів
Відповідність матеріалу тематиці проекту	Містить близький за тематикою матеріал але не несе важливої інформативної функції	Загалом відповідає тематиці проекту і є досить інформативним	Точно відповідає тематиці, містить дуже важливу інформацію
Структурованість інформації	Важко вловити структуру подання інформації	Прослідковується певна структура в розміщенні інформації	Має чітку, логічно вибудовану структуру
Використання графіків, таблиць, діаграм	Графіки, таблиці і діаграми відсутні	Графіки, таблиці і діаграми представлені в роботі, але суттєво не доповнюють змісту	Графіки, таблиці і діаграми відповідають змісту та

			розкривають його сутність
Наявність посилань на використані інформаційні джерела	Немає посилань на використані джерела	Не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені	Оформлення посилань на інформаційні джерела цілком правильні, вичерпні
«Читаємість» тексту, наочність.	Естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення)	Естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення	Чітка побудова сторінок. Розмір тексту легко сприймається
Відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації	Дизайн зовсім не відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту	Дизайн не суперечить загальному змісту проекту	Гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проекту
Уміння і навички використовувати комп'ютерні технології (Використання спецефектів, анімацій, звуків, графіки)	Низький (початковий) рівень використання різноманітних можливостей комп'ютерних технологій	Робота дає висновок про середній рівень умінь і навичок використання комп'ютерних технологій учнями	Робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями.

Оцінювання укладання глосарію. Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні.

Високий (4,5-5 б.): 9-10 термінопонять (0,5 б. за 1 термінопоняття), коректно укладених (у змістовому плані), коректно перекладених англійською мовою (за бажанням здобувача) словникових статей, в оформленні яких відсутні орфографічні, пунктуаційні, технічні помилки.

Середній (4 б.): 7-8 термінопонять (0,5 б. за 1 термінопоняття), коректно укладених (у змістовому плані), коректно перекладених англійською мовою (за бажанням здобувача) словникових статей, в оформленні яких відсутні орфографічні, пунктуаційні, технічні помилки.

Достатній (3 б.): 6-8 термінопонять (0,5 б. за 1 термінопоняття), не зовсім коректно укладених (у змістовому плані) словникових статей, в оформленні яких наявні орфографічні, пунктуаційні, технічні помилки.

Низький (до 3 б.): до 5 або 6 термінопонять (0,5 б. за 1 термінопоняття) не зовсім коректно укладених (у змістовому плані) словникових статей, в оформленні яких наявні орфографічні, пунктуаційні, технічні помилки.

Оцінювання проєктів з теми «Концептуальний аналіз» (має 15 б.) відбувається шляхом визначення балів за кожним елементом структури критеріїв:

- актуальність проєкту – важливість проєкту для українського та вітчизняного дискурсу (відповідність проєкту потребам на місцевому, регіональному, національному або міжнародному рівнях) та реалістичність завдань і мети проєкту – 1 б.;

- інноваційність проєкту та креативність змісту – 1 б.;
- визначення цільової аудиторії проєкту (групи мішені, кінцеві групи) і аналіз ресурсів – 1 б.;
- доведеність рішень, що приймаються, уміння аргументувати свої висновки і коректність концептуального аналізу – 1 б.;
- уміння застосовувати набуті знання із опертям на концептуальний аналіз – 4 б.
- оформлення результатів виконаного проєкту (звіт, презентація) – 1 б.;
- підготовка роздаткового матеріалу – 0,5 б.;
- підготовка практичного завдання для учасників захисту проєкту (завдання, алгоритм виконання, перевірка) – 5 б.;
- уміння відповідати на питання опонентів на захисті проєктів, лаконічність і аргументованість відповідей – 0,5 б. (за відповідь).

На підставі визначеної загальної кількості балів, отриманих здобувачем викладач визначає високий, середній, достатній і низький бал оцінки проєкту шляхом сумування загальної кількості балів з кожного критерію.

Високий (25-30 балів): проєкт виконано відповідно до інструкцій із використанням програмного забезпечення, містить пояснення перебігу виконання роботи та висновки, дотримано дедлайни виконання, під час захисту проєкту здобувач демонструє обізнаність перебігу виконання проєкту, вільно презентує результати роботи.

Середній (20-24 бали): проєкт виконано відповідно до інструкцій із використанням програмного забезпечення, містить пояснення перебігу виконання проєкту, частково висновки і розрахунки, дотримано дедлайни виконання, під час захисту проєкту здобувач демонструє часткову обізнаність перебігу виконання проєкту, робить помилки, не досить вільно презентує результати роботи.

Достатній (15-19 бали): проєкт виконано відповідно до інструкцій із використанням програмного забезпечення, містить часткове пояснення перебігу виконання проєкту, висновки неаргументовані, порушено дедлайни виконання, під час захисту роботи здобувач демонструє часткову обізнаність перебігу виконання проєкту, робить помилки, не досить вільно презентує результати проєкту.

Низький (від 0 до 14 балів): проєкт виконано частково правильно, не всі інструкції дотримано, відсутні пояснення перебігу виконання проєкту, висновки несамостійні, порушено дедлайни виконання, під час захисту роботи здобувач демонструє необізнаність перебігу виконання проєкту.

Індивідуальне творче завдання: підготовка до друку наукової статті або тез доповіді на конференції:

- наукова публікація за спеціальністю / профілем наукової школи у виданнях, що входять до категорії «А» переліку наукових фахових видань України, наукометричних баз Scopus або Web of Science Core Collection – 40 б.;
- наукова публікація за спеціальністю / профілем наукової школи у виданнях, що входять до категорії «Б» переліку наукових фахових видань України- 35 б.;
- у виданні, що не входить до переліку ДАК, нереферованих журналах та збірках – 30 б. наукових праць.

Орієнтована література для конспектування
Схема оцінювання результатів навчальних досягнень

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	не зараховано
0-59	FX	незадовільно	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Загнітко А.П. Теорії лінгвістичних учень. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 528 с.
2. Краснобаєва-Чорна Ж.В. Кваліфікація цінності в лінгвістиці. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2019. X/1. Pp. 453–462 (*Scopus*).
3. Краснобаєва-Чорна Ж. Когнітивна лінгвістика й лінгвоконцептологія: навчальний посібник (для підготовки здобувачів вищої освіти за ОНП «Філологія Philology» (галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 Філологія Philology) третього (освітньо-наукового (доктор філософії) рівня). Вінниця, 2020. 164 с.
4. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Вторинна знакова система ціннісної картини світу у фраземіці : [монографія]. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 172 с.
5. Baeva L. Values of Mediasphere and E-Culture. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2017. VIII/1. Pp. 173–184. (*Scopus*).
6. Kiklewicz A. Польская и русская школы культурной лингвистики: сходство и различие подходов. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2019. X/2. Pp. 273–292. (*Scopus*).
7. Kosmeda T., Zahnitko A. , Krasnobaieva-Chorna Zh.. Delineation of Linguopersonology and Linguoaxiology. Poznan: Adam Mickiewicz University, 2019. 254 p.

Допоміжна література

1. Давиденко А.О. Феномен концепту як однієї з основних складових частин сучасної лінгвістики. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2018. №34(1). С. 116–119.
2. Загнітко А. Лексикографічні технології тлумачення граматичної семантики. *Мовознавство*. 2018. №3. С. 3–15. [http://www.ulif.org.ua/system/files/movoznavstvo_3_2018.pdf]
3. Ковалевська Т.Ю., Ковалевська А.В. Технології нейролінгвістичного програмування: пріоритетні напрями і перспективи. *Записки з українського мовознавства*. 2019. 26(2). С. 351–362.
4. Кременева Т.В. Напрями досліджень когнітивної науки в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Т.30(69). №2. Ч.2. 2019. С. 54–58.

5. Середницька А.Я. Відмінності між мовною і концептуальною картиною світу з погляду сучасного мовознавства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2016. Вип. 21. С. 69–72.
6. Філатова К. О. Теоретичні основи номінативних процесів лексики: когнітивні засади. *Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Філологічні науки. Мовознавство»*. 2017. №8. С. 130–134.
7. Яковчук А.Я., Воробйова І.А. Особливості вербалізації емоцій у мовній картині світу. *Молодий вчений*. 2018. №3.2(55.2). С. 108–111.
8. Wierzbicka A. 'I KNOW: A Human Universal'. *Epistemology for the Rest of the World*. United States: Oxford University Press, 2018. Pp. 215–250.
9. Wierzbicka A. 'Kinship Terminologies: Cognitive Truth or Hocus-Pocus? A Reply to Kronenfeld'. *Current Anthropology*. 2017. Vol. 58., No. 2. Pp. 287–288.

Затверджено на засіданні кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології (протокол №21 від 26.08.2022 р.)

Викладач

Ірина ГАРБЕРА

В.о. завідувача кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Ірина ГАРБЕРА

Гарант освітньо-наукової програми

Анатолій ЗАГНІТКО

Керівник спеціальності

Анатолій ЗАГНІТКО